

Den nya stadsdelen Oxelbergen år 1924, sett från utställningsrestaurangen på Sylten. Tvärs över bilden går Lindövägen och där bakom ses de nya husen längs Ledungsgatan. Väringsgatan och Storsvängen. I mitten ses det så kallade kommunalhuset. Långt bort i bakgrunden skymtar Ljura gård och S:t Johannes kyrka, med tobaksladorna och Egna Hem. Bilden ur Norrköpingsrummets samlingar.

Från stadsplanetävling till trädgårdstad

Bland de som flyttade in i Oxelbergen återfanns bland andra tullare, tjänstemän från KF:s margarinfabrik, järnvägare, posttjänstemän och kontorister. I kommunalhuset vid dagens Lösings torg, uppfört 1922, lät Norrköpings stad en del av sina tjänstemän flytta in.

Östra station var en klar kontrast till det idylliska Oxelbergen. Här fanns en stor godsbangård och härifrån gick den smalspåriga järnvägen.

Utbyggnaden. Efter de första kåkarna utökades det område som kom att bli stadsdelen Oxelbergen. Bland annat genom de hus vid början av Storsvängen som Norrköpings Hyresgästförening uppförde i mitten på 1920-talet.

Då och då händer det att jag tar mig utanför den geografiska gränsen för Stolta Stad, alltså Promenaderna.

Så även idag. Det handlar om Oxelbergen och det med hjälp av bilder från början av 1920-talet.

En av orsakerna till denna lilla utflykt är att jag och familjen har flyttat till Oxelbergen. Vi har blivit Okka-bor.

Som gammal Ljurakille känns det givetvis lite knepigt. Okka var ju något av "fiendeland" under uppväxten på 1950- och 60-talen.

Att jag därför väljer att skriva om Oxelbergen kommer säkert att rendera en och annan spydig kommentar, inte minst från min chef, Håkan Johansson. Men jag får ta det som en man.

Å andra sidan hävdar ju herr Johansson alltid att han är en sann Ljurakille, men faktum är att han flyttade ut i de yngre tonåren. Vi andra stannade troget kvar på Ljura.

Nej, den bidragande orsaken är att Oxelbergen har en väldigt intressant historia. Inte minst när det gäller avsnittet stadsplanering. Och som stadsdel är den för alltid inskriven som ett lysande exempel på den svenska trädgårdsstaden.

Oxelbergen började bebyggas under åren 1919-24 som ett resultat av en stor skandinavisk stadsplanetävling. Norrköping hade svällt utanför Promenaderna och det behövdes mark för en stad i expansion.

Samtidigt rådde det en akut bostadsbrist, där kåkarna i Röda stan några år tidigare hade byggts i ett rasande tempo.

När de första husen restes i Oxelbergen hade det ekonomiska läget förbättrats något. Man kunde gå lugnare fram i byggtempot.

Det var arkitekten S E Lundqvist som främst kom att forma Oxelbergen, där influenserna hämtades från det engelska Garden City, trädgårdsstad på svenska.

I England var det en klar socialpolitisk bakgrund som formade Garden City, där människor i industrialismens överfulla städer skulle få ett drägligare liv via ett eget boende. Kombinationen stad och land skulle garantera det goda boendet.

Det som kom att karaktärisera den svenska trädgårdsstaden var låga hus i ljusa och lätta färger. Gårdarna utformades som små grönytor med planteringar och med trädgårdar ut mot baksidorna.

Byggnation i Oxelbergen började långsamt med Storsvängen och Ledungsgatan och fortsatte sedan vid Lösingsgatan, Väringsgatan och Romaregatan. Byggherre var Norrköpings stad och husen i de olika etapperna ritades som typhus i form av villor och parhus för att hålla konstnaderna nere.

Gatorna följde den ganska kuperade terrängen med både större och mindre bergknallar. Den största förvandlades samtidigt till Oxelbergsparken.

Mitt i bebyggelsen anlades en liten öppen plats som senare gavs namnet Få-

gelsången. En bit därifrån byggdes ett större hus, där Norrköpings stad lät en del av sina tjänstemän flytta in. Därav namnet kommunalhuset. Granne med Oxelbergen låg Östra station med den smalspåriga järnvägen. Stationsområdet utgjorde en stark kontrast till trädgårdsidyllen, med en stor godsbangård och en ganska omfattande persontrafik.

Efterhand byggdes Oxelbergen ut, bland annat vid början av Storsvängen där Norrköpings Hyresgästförening i mitten på 1920-talet uppförde två bostadshus.

En bit framåt i tiden började Oxelbergen att formas till den stadsdel vi känner igen i dag. Då växte ett flertal hyreshus upp ut mot själva parken. Bland annat ett par barnrikehus.

Men Oxelbergen har åldrats med stolthet. Det är fortfarande en grön lunga, trots sina årsringar.

Medan andra bostadsområden från 1960- och 70-talet oftast har genomgått drastiska ombyggnader. Navestad är väl det mest aktuella exemplet, har trädgårdsstadens bebyggelse både utvecklats och förbättrats genom åren.

Men patinan finns där fortfarande. "Den svenska trädgårdsstaden är inte bara höjdpunkten i svensk stadsbyggnadshistoria. Den har också visat sig klara av att åldras långt bättre än vad vi vågar hoppas av de förorter som byggs i dag", skriver Johan Rådberg, docent i stadsbyggnad vid Tekniska Högskolan i Stockholm i sin bok Den svenska trädgårdsstaden.

Något som stämmer väl in på Okka. Nu väntar jag bara på reaktionerna från chefen.

LASSE SÖDERGREN
lasse.sodergren@nt.se
011-200 151

Källor: Norrköpings stads berättelse rörande bostadsbyggnaderna i Oxelbergen, vid Stadsarkivet. Den svenska trädgårdsstaden, av Johan Rådberg. Norrköpings Historia, del VI.

I sin linda. Det lilla grönområde som senare gavs namnet Fågelsången i vinterskrud. Omkring den öppna platsen byggdes det mest parhus.

Med förebilden i England. Husen i Oxelbergen är ett bra exempel på det som går under benämningen den svenska trädgårdsstaden. Bilden visar bebyggelsen i hörnet Ledungsgatan-Storsvängen i början av 1920-talet.

• Stolta Stad rättar

I lördagens Stolta Stad blev det tyvärr ett fel vid redigeringen av bilderna. Det blev således en förväxling av bilden av Ringborgska huset vid Bråddgatan och huset vid hörnet Styrmanngatan-Skolgatan.